

[Domov](#) > ... > [Družinske Zadeve In Dedovanje](#) > [Starševska Odgovornost – Pravica Do Varstva In Vzgoje Otroka Ter Stikov](#) > [Portugal](#)

Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Vsebino zagotavlja

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

 Portugalska

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starševska odgovornost pomeni pooblastila in dolžnosti, ki jih imajo starši v zvezi s svojimi otroki. Starševska odgovornost za otroke velja, dokler ne postanejo polnoletni ali ne pridobijo popolne poslovne sposobnosti (člen 1877 civilnega zakonika). Polnoletnost nastopi z dopolnjenim 18. letom. Mladotne osebe, ki so dopolnile 16 let, lahko pridobijo popolno poslovno sposobnost s sklenitvijo zakonske zveze (člen 132 civilnega zakonika).

Starševska odgovornost vključuje naslednja pooblastila in dolžnosti staršev v zvezi z njihovimi otroki (členi 1877 do 1920-C civilnega zakonika):

- da izobražujejo svoje otroke, tako da jim omogočijo splošno in poklicno usposabljanje, zlasti otrokom s telesnimi in duševnimi okvarami;
- da v okviru svojih zmožnosti spodbujajo telesni in duševni razvoj svojih otrok;
- da preživljajo svoje otroke in krijejo izdatke, povezane z njihovo varnostjo, zdravjem in izobraževanjem;
- da zastopajo svoje otroke;
- da upravljajo premoženje svojih otrok enako skrbno kot svoje premoženje;
- da izvajajo varstvo in vzgojo otrok ter določijo njihovo prebivališče;
- da zagotovijo vrnitev otrok, po potrebi s pomočjo javnega organa, če ti zapustijo dom svojih staršev ali so iz njega odstranjeni;
- da odločajo o verski vzgoji otrok, mlajših od 16 let;
- da glede na zrelost otrok upoštevajo njihovo mnenje glede pomembnih družinskih zadev in priznavajo njihovo neodvisnost pri organizaciji lastnega življenja.

Nasprotno pa:

- imajo otroci dolžnost, da ubogajo svoje starše;
- otroci ne smejo zapustiti doma svojih staršev ali doma, ki so jim ga starši namenili, niti ne smejo biti iz njega odstranjeni;
- staršem ni treba preživljati otrok ali kriti stroškov njihove varnosti, zdravja in izobrazbe, kolikor jih lahko otroci krijejo sami s prihodki od svojega dela ali drugimi dohodki;
- starši lahko prihodek od premoženja svojih otrok porabijo za kritje izdatkov v zvezi s preživljanjem, varnostjo, zdravjem in izobraževanjem otrok, v razumnih mejah pa tudi za druge potrebe družinskega življenja;
- staršem ni treba biti porok pri upravljanju otrokovega premoženja, razen kadar se to nanaša na vrednostne papirje in se sodišču glede na vrednost premoženja to zdi potrebno.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševsko odgovornost za otroka praviloma nosita starša (člen 1901 civilnega zakonika).

Starša izvršujeta starševsko odgovornost sporazumno. Če se ne moreta sporazumeti o zadevah, ki so še posebno pomembne, lahko kateri koli od njiju zadevo predloži sodišču, in to si bo prizadevalo za spravo. Če sprava ni mogoča, sodišče pred odločitvijo zasliši otroka, razen če glede na resne okoliščine to ni priporočljivo.

Kadar je starševstvo ugotovljeno samo v zvezi z enim staršem, se lahko starševska odgovornost s sodno odločbo dodeli zakoncu ali registriranemu partnerju starša, da jo nato izvršujeta skupaj. Za skupno izvrševanje starševske odgovornosti v takem primeru morata starš in njegov zakonec ali registrirani partner vložiti vlogo. Če je mogoče, mora sodišče zaslišati otroka (člen 1904a civilnega zakonika).

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Da, in sicer pod naslednjimi pogoji:

Nezmožnost enega ali obeh staršev (člen 1903 civilnega zakonika)

Kadar eden od staršev ni zmožen izvrševati starševske odgovornosti zaradi odsotnosti, nesposobnosti ali druge ovire, ki jo ugotovi sodišče, jo mora izvrševati drugi starš. Če drugemu staršu to preprečuje sodna odločba, morajo starševsko odgovornost izvrševati naslednje osebe, razvrščene po prednostnem vrstnem redu (člen 1903 civilnega zakonika):

- zakonec ali registrirani partner katerega koli starša;
- sorodnik katerega koli starša.

Ta pravila se smiselno uporabljajo tudi, kadar je starševstvo ugotovljeno samo v zvezi z enim od staršev.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Izvrševanje starševske odgovornosti v primeru razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti, razglasitve ničnosti ali razveljavitve zakonske zveze je urejeno v skladu z naslednjimi načeli (člen 1906 civilnega zakonika):

- starševsko odgovornost v zvezi z vprašanji, ki so za otrokovo življenje posebnega pomena, skupaj izvršujeta oba starša v skladu s pogoji sklenitve zakonske zveze, razen v očitno nujnih primerih, ko lahko eden od staršev ukrepa samostojno in čim prej obvesti drugega starša;
- kadar se ugotovi, da je skupno izvrševanje starševske odgovornosti v zvezi z vprašanji, ki so za otrokovo življenje posebnega pomena, v nasprotju z otrokovo koristjo, sodišče z obrazloženo odločbo odloči, da starševsko odgovornost izvršuje eden od staršev;
- izvrševanje starševske odgovornosti v zvezi z otrokovimi vsakodnevnimi dejavnostmi prevzame starš, pri katerem otrok običajno prebiva, ali starš, pri katerem otrok začasno živi; vendar slednji pri izvrševanju starševske odgovornosti ne sme ravnati v nasprotju z glavnimi vzgojnimi usmeritvami, ki jih je opredelil starš, pri katerem otrok običajno prebiva;
- starš, ki je odgovoren za izvrševanje starševske odgovornosti v zvezi z vsakodnevnimi dejavnostmi, lahko to odgovornost izvršuje sam ali pa njeno izvrševanje prenese;
- sodišče določi otrokovo prebivališče in pravice do stikov v skladu z otrokovo koristjo, pri čemer upošteva vse pomembne okoliščine, in sicer morebitni dogovor med staršema in pripravljenost vsakega od njiju, da spodbuja otrokove normalne odnose z drugim staršem;
- starš, ki v celoti ali deloma ne izvršuje starševske odgovornosti, ima pravico biti obveščen o načinu izvrševanja take odgovornosti, zlasti glede vzgoje in življenjskih razmer otroka;
- sodišče vedno odloči v korist otroka, kar vključuje ohranitev tesnih odnosov z obema staršema, spodbujanje in sprejemanje dogovorov ali sprejemanje odločitev, ki spodbujajo številne priložnosti za stike z obema staršema in delitev odgovornosti med njima.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Da je sporazum o starševski odgovornosti pravno zavezujoč, ga mora potrditi sodišče ali matičar, poleg tega mora biti v eni od oblik, ki so navedene v odgovorih na vprašanji 6 in 10.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Stranki lahko uporabita alternativni način reševanja spora bodisi preden zaprosita za posredovanje sodišča bodisi med sodnim postopkom.

Mediacija pred posredovanjem sodišča

Preden starši zadevo predložijo sodišču, lahko uporabijo javno ali zasebno družinsko mediacijo, da bi se sporazumeli o starševski odgovornosti.

Na Portugalskem je mediacija prostovoljna. Stranki v družinskem sporu, ki zadeva njune otroke, lahko pred vložitvijo tožbe na sodišču po dogovoru uporabita javno ali zasebno družinsko mediacijo. Tudi ko je tožba že vložena, lahko sodišče stranki napoti na mediacijo, vendar je ne more zahtevati, če stranki z njo ne soglašata ali ji nasprotujeta.

Obvezna potrditev sporazuma

Da z mediacijo dosežen sporazum postane zavezujoč in izvršljiv, morata stranki pri sodišču ali matičarju, odvisno od primera, zaprositi za njegovo potrditev.

Pri primerih v zvezi z družinskimi zadevami, ki spadajo v pristojnost matičnega urada, je potrebno predhodno soglasje strank. V nasprotnem primeru so zanje pristojna sodišča (člen 12 zakonske uredbe št. 272/2001 z dne 13. oktobra 2001 – Postopki, ki spadajo v pristojnost tožilstva in matičnih uradov).

Matični uradi so pristojni za potrditev sporazuma o starševski odgovornosti samo, če je ta priložen sporazumu o sporazumni razvezi zakonske zveze ali sporazumnem prenehanju življenjske skupnosti. Preden sporazum potrdi matičar, tožilstvo izda mnenje o sporazumu, kolikor se nanaša na starševsko odgovornost v zvezi z mladoletnimi otroki.

Kadar pred vložitvijo tožbe poteka družinska mediacija, namenjena izključno ureditvi starševske odgovornosti v zvezi z mladoletnimi otroki (ne da bi bil sporazum priložen sporazumu o razvezi zakonske zveze ali prenehanju življenjske skupnosti), morata stranki za potrditev navedenega sporazuma zaprositi pristojno sodišče.

Zasebna mediacija

Če stranke uporabijo zasebno mediacijo, morajo kriti nagrade za mediatorja. Višina te nagrade, pravila in časovni razpored mediacije se določijo v protokolu o mediaciji, ki ga stranke in mediator podpišejo na začetku mediacije. Ministrstvo za pravosodje je pripravilo seznam mediatorjev, s katerega lahko stranke izberejo zasebnega mediatorja. Na voljo je na spletnem naslovu

https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHyj3-8mw8cJ_Kw%3d%3d.

Javna mediacija

Če želita stranki uporabiti javno mediacijo, se morata obrniti na urad za alternativno reševanje sporov (*Gabinete de Resolução Alternativa de Conflitos*) pri generalnem direktoratu za pravosodno politiko (*Direcção Geral da Política de Justiça*) in zaprositi za predhodno srečanje v zvezi z mediacijo. To lahko storita po telefonu, e-pošti ali prek spletnega obrazca na naslovu <http://smf.mj.pt/>. Stranke in mediator na predhodnem sestanku v zvezi z mediacijo podpišejo protokol o mediaciji. Določita se trajanje in časovni razpored sestankov ter pojasnijo postopkovna pravila. Ne glede na število predvidenih srečanj strošek javne družinske mediacije za vsako od

strank znaša 50 EUR. To takso v višini 50 EUR vsaka od strank plača na samem začetku javne mediacije. Stranke ne krijejo nagrad mediatorjev v javnem sistemu. Krije jih generalni direktorat za pravosodno politiko v skladu z zakonsko tarifo.

Sestanki v okviru javne mediacije lahko potekajo v prostorih generalnega direktorata za pravosodno politiko ali v prostorih, ki jih da na voljo občina, v kateri stranke prebivajo.

Pri javni mediaciji lahko stranke mediatorja izberejo s seznama izbranih javnih mediatorjev. Seznam javnih mediatorjev je na voljo na zgoraj navedenem spletišču.

[Seznam mediatorjev sistema družinske mediacije](#)

Če stranki ne izbereta mediatorja, urad za alternativno reševanje sporov pri generalnem direktoratu za pravosodno politiko navede enega od mediatorjev s seznama javnih mediatorjev, in sicer po zaporednem vrstnem redu in ob upoštevanju oddaljenosti mediatorja od območja stalnega prebivališča strank. Praviloma se to imenovanje opravi elektronsko.

Opomba: Delovanje sistema družinske mediacije ureja ministrski izvedbeni odlok št. 13/2018 z dne 22. oktobra 2018.

Pravna pomoč (zakon št. 34/2004 z dne 29. julija 2004 – dostop do pravnega varstva in sodišč)

Če so stranke upravičene do pravne pomoči, se lahko z njo krijejo stroški mediacije.

Mediacija in posebna strokovna zaslišanja med sodnim postopkom

(Zakon št. 141/2015 z dne 8. septembra 2015 – pravni okvir postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register, kot je bil spremenjen z zakonom št. 24/2017 z dne 24. maja 2017)

Če stranki zadevo predložita sodišču, se začne civilni postopek za ureditev izvrševanja starševske odgovornosti, v katerem sodnik najprej organizira sestanek s staršema. (člen 35 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register).

Če starša na sestanku ne moreta doseči dogovora, sodnik sestanek začasno prekine za največ dva do tri mesece, odvisno od zadeve, in starša napoti na mediacijo (če se strinjata z uporabo te metode) ali na posebno strokovno zaslihanje (ki se lahko staršema naloži kot obvezno) (člen 38 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register).

Sodnik je ob koncu tega obdobja obveščen o rezultatu mediacije ali posebnega strokovnega zaslihanja in določi datum za nadaljevanje sestanka, da se zagotovi in/ali potrdi sporazum. (člen 39 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register).

Če starša ob koncu te faze ne moreta doseči dogovora, sledi sodna faza postopka – starša sta pozvana k vložitvi procesnih vlog in predložitvi dokazov, temu pa sledita preiskava in sodna odločba.

Informacije o mediaciji so na voljo na spletnem naslovu
<https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Najprej je treba poudariti, da mora biti na Portugalskem v primeru razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti, razveljavitve zakonske zveze in v primerih, ko starša nista poročena ali ne živita v partnerstvu, odločitev o izvrševanju starševske odgovornosti vedno sprejeta na podlagi treh temeljnih vidikov:

- skrbništva nad otrokom;
- ureditev stikov;
- preživnine za otroka.

Povedano drugače, obveznost zagotavljanja preživnine mladoletni osebi se šteje za eno od starševskih

odgovornosti in se načeloma ureja skupaj z drugimi starševskimi odgovornostmi, čeprav je mogoče v nekaterih primerih vložiti tožbo samo za določitev in spremembo preživnine za otroka.

Sodišče lahko (člena 6 in 7 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register):

- uvede skrbništvo in upravljanje premoženja;
- imenuje osebo, ki vodi posle v imenu mladoletne osebe, in dodatno imenuje skrbnika, ki zastopa otroka, v zvezi s katerim se izvršuje starševska odgovornost, zunaj sodišča;
- vodi izvajanje starševske skrbi in obravnavo zadev, ki se nanašajo na to;
- uvede preživnino za mladoletno osebo in otroke, starejše od 18 let, ali otroke s popolno poslovno sposobnostjo, ki nadaljujejo akademsko ali poklicno izobraževanje;
- pripravi izvršbe za preživnino in o njih odloči;
- odredi sodno predajo otroka;
- pooblasti zakonitega zastopnika mladoletnih oseb, da opravi določena dejanja, potrdi dejanja, ki so bila opravljena brez pooblastila, in uredi sprejemanje daril;
- odloči o varščini, ki jo morajo starši položiti v korist svojih še mladoletnih otrok;
- odredi popolno ali delno prepoved in uvede omejevanje izvrševanja starševske odgovornosti;
- na lastno pobudo preveri materinstvo ali očetovstvo;
- v primeru nesoglasja med starši odloči o imenu in priimkih mladoletne osebe;
- vzpostavi odnos civilnega skrbništva (apadrinhamento civil) in razveljavitev take odločitve;
- uredi stike med otrokom ter njegovimi sorojenci in predniki;
- v primeru skrbništva ali upravljanja premoženja določi plačilo skrbniku ali upravitelju, prevzame pristojnost za odobritev, oprostitev ali razrešitev skrbnika, upravitelja ali člana družinskega sveta, zahteva in presoja računovodske izkaze, odobri zamenjavo sodne hipoteke, določi povečanje in nadomestitev položene varščine ter imenuje ad hoc skrbnika, ki zastopa otroka zunaj sodišča;
- imenuje ad hoc skrbnika za zastopanje mladoletne osebe v postopku za določitev skrbništva;
- odloči o povečanju in nadomestitvi varščine za mladoletne otroke;
- zahteva in presoja računovodske izkaze, ki jih morajo predložiti starši.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Praviloma ne. Tudi če sta varstvo in vzgoja mladoletnega otroka dodeljena samo enemu staršu, nosita starševsko odgovornost v zvezi z zadevami, ki so za otrokovo življenje posebno pomembne, oba starša, razen če je s sodno odločbo določeno, da to odgovornost prevzame samo eden od njiju (člen 1906 civilnega zakonika).

Kar zadeva druge vidike vprašanja, so bili podrobno obravnavani že v odgovoru na vprašanje 4.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

V praksi skupno varstvo in vzgoja pomeni, da:

- starševsko odgovornost skupaj izvršujeta oba starša, ki o zadevah v zvezi z otrokovim življenjem odločata pod enakimi pogoji kot takrat, ko sta bila v zakonski zvezi;
- lahko otrok izmenično prebiva pri obeh starših.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Procesne metode za vložitev tožb v zvezi s starševsko odgovornostjo

Postopki varstva in zaščite

Če je mladoletna oseba v situaciji, ki lahko ogrozi njeno varnost, zdravje, moralni pouk ali vzgojo, in če je bilo izvrševanje starševske odgovornosti omejeno na podlagi enega od ukrepov varstva in zaščite, navedenih v odgovoru na vprašanje 3, se uvedejo postopki varstva in zaščite, za kar so pristojni odbori za zaščito otrok in mladine ali sodišča, kakor je ustrezno.

Postopki skrbništva, ki se vpiše v matični register

V drugih primerih, navedenih v odgovoru na vprašanje 7, ki se nanašajo na ureditev izvrševanja starševske odgovornosti, se uvede postopek skrbništva, ki se vpiše v matični register, za katerega so pristojna sodišča.

Postopki, za katere so pristojni matični uradi

V primerih, ko obstaja sporazum o ureditvi izvrševanja starševske odgovornosti, ne glede na to, ali je ta priložen sporazumu o prenehanju življenjske skupnosti ali razvezi zakonske zveze ali ne, se zadeva predloži matičnemu uradu. Matičar mora po seznanitvi z mnenjem tožilstva potrditi sporazum o starševski odgovornosti.

Opomba: Če se postopek za razvezo zakonske zveze začne brez soglasja drugega zakonca, je pristojno sodišče, postopek pa poteka v obliki posebnega postopka za razvezo zakonske zveze brez soglasja drugega zakonca. Če stranki med postopkom dosežeta dogovor, sodišče postopek spremeni v postopek sporazumne razveze zakonske zveze in potrdi sporazume, vključno s sporazumom o starševski odgovornosti, če imata zakonca mladoletne otroke.

Formalnosti in dokumenti, ki jih je treba priložiti (ti se razlikujejo glede na vrsto zadeve in pristojni organ):

Postopek spodbujanja in zaščite v okviru odbora za zaščito otrok in mladine (člen 97 in naslednji zakona o varstvu otrok in mladih v stiski)

- Postopek se začne s prejemom pisnega obvestila ali posnetkom ustnih prijav ali dejstev, s katerimi je odbor seznanjen.
- Položaje, ki pomenijo zelo veliko tveganje, lahko prijavijo katera koli oseba, subjekti, pristojni za zadeve v zvezi z otroki in mladino, mladoletna oseba sama, starši, zakoniti zastopnik ali oseba, ki dejansko izvaja varstvo in vzgojo otroka.
- Postopek odbora za zaščito vključuje zbiranje informacij, poizvedbe in preverjanja, potrebne in primerne za ugotovitev situacije, obrazložitev odločitve, uporabo zadevnega ukrepa in njegovo izvedbo.
- Postopek je poenostavljen, pri čemer se dejanja in poizvedbe, ki jih opravi ali zahteva odbor za zaščito in so podlaga za izvedbo dejanj, navedenih v prejšnjem odstavku, evidentirajo po kronološkem vrstnem redu.
- Kar zadeva posamezni postopek, se potek odločanja zapiše v obliki povzetka, navede pa se tudi obrazložitev odločitve.

Postopek spodbujanja in zaščite, ki ga uvedejo sodišča (člen 100 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski)

- Postopek se začne s prejemom vloge za začetek postopka, ki jo vloži tožilstvo, starši, zakoniti zastopnik, dejanski skrbniki ali otrok, starejši od 12 let.
- Postopek obsega faze preiskave, sodnega postopka, odločbe in izvršitve ukrepa.
- Strankama na prvi stopnji ni treba imenovati odvetnika, razen v naslednjih primerih: če mora sodišče mladoletni osebi obvezno imenovati svetovalca: če so interesi mladoletne osebe v navzkrižju z interesi njenih staršev, zakonitega zastopnika ali skrbnika; če to zahteva mladoletna oseba; v sodnem postopku, v katerem mora mladoletno osebo vedno zastopati odvetnik ali imenovani zastopnik.

Postopek za skrbništvo, ki se vpiše v matični register (členi 12 do 33 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register)

- Postopek se začne na pobudo tožilstva, otroka, starejšega od 12 let, prednikov, sorojencev ali zakonitega zastopnika mladoletne osebe.
- Tožilstvo mora zastopati mladoletno osebo na sodišču, ukrepati v njenem imenu, zahtevati ureditev starševske odgovornosti in braniti otrokove koristi.
- Gre za nepravdni postopek, ki se začne z vložitvijo predloga pri sodišču, temu pa sledi ugovor.
- Če zakon ne določa drugače, morata stranki v predlogu in ugovoru predlagati seznam prič in zahtevati vse dokaze.

- Sodišču svetujejo večdisciplinarne strokovne skupine.
- Otrok ima pravico do izjave. V ta namen sodišče s sklepom oceni otrokovo sposobnost, da razume vprašanja, pri čemer se lahko opre na strokovno mnenje.
- Med obravnavo sodnik zasliši otroka, stranki, družinske člane in druge osebe, katerih zaslišanje se mu zdi pomembno.
- Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja se lahko izrečejo v kateri koli fazi postopka.
- Sodnik lahko v kateri koli fazi postopka odredi posredovanje javnih ali zasebnih medijskih služb, če se stranki strinjata z uporabo mediacije.
- Natančneje, v postopkih za ureditev izvrševanja starševske odgovornosti se organizira sestanek s staršema, in če starša na sestanku ne moreta doseči dogovora, ju sodnik napoti na mediacijo (če se z njo strinjata) ali na posebno strokovno zaslišanje. Samo če sporazuma ni mogoče doseči na enega od teh načinov, sledijo ugotavljanje dejstev, preiskava, obravnava in rzsodba.
- Stranki imata pravico biti seznanjeni z informacijami, zagotovljenimi v okviru strokovnega mnenja, ter drugimi dokazi in mnenji, vključenimi v postopek; zahtevata lahko pojasnila, vključita še druge dokaze ali zahtevata pridobitev informacij. Sodnik lahko take zahteve zavrne z odredbo, zoper katero ni pritožbe, če meni, da so nepotrebne, da jih ni mogoče izpolniti ali da so zavlačevalne.
- Obravnava se vedno snema.
- Odločitev sodnika je obrazložena.
- Imenovanje odvetnika je obvezno šele v fazi pritožbe. Vendar pa je na prvi stopnji imenovanje otrokovega odvetnika obvezno v naslednjih primerih: če so interesi mladoletne osebe v navzkrižju z interesi njenih staršev, zakonitega zastopnika ali skrbnika; če otrok, ki je dovolj zrel, to zahteva od sodišča.
- Razen če ni izrecno določeno drugače, se je mogoče pritožiti zoper dokončne aličasne odločbe v zvezi z uporabo, spremembo ali prenehanjem ukrepov skrbništva, ki se vpiše v matični register.
- Pritožijo se lahko tožilstvo in stranki, starši, zakoniti zastopnik in vsakdo, ki dejansko izvaja varstvo in vzgojo otroka.
- Pritožbe se obravnavajo in o njih se odloča kot v civilnih zadevah, pri čemer je rok za zahtevke in odgovor 15 dni.
- Pritožbe imajo zgolj devolutivni učinek, razen če sodišče ne odloči drugače.

Zadeve, za katere so pristojni matični uradi (členi 1775 do 1778-A civilnega zakonika; členi 12, 13 in 14 zakonske uredbe št. 272/2001 z dne 13. oktobra 2001 – Postopki, ki spadajo v pristojnost tožilstva in matičnih uradov)

V primerih, ko je sporazumu o razvezi zakonske zveze ali prenehanju življenjske skupnosti priložen sporazum o starševski odgovornosti, je treba predložiti naslednje dokumente:

- postopek sporazumnega prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze se začne s predlogom, ki ga podpišeta zakonca ali njuna zastopnika, na matičnem uradu;
- predlog se prouči, kar zadeva skupno premoženje, sporazum o razvezi zakonske zveze, preživnino med zakoncema in določitev družinskega doma, prouči pa se tudi sporazum o izvrševanju starševske odgovornosti, če imata zakonca mladoletne otroke in to prej ni bilo sodno urejeno;
- po vložitvi predloga se takoj samodejno preveri podatkovna zbirka matičnega urada; vanjo se vključijo potrebni dokumenti, da se potrdi poročni list zadevnih strank in sklenitev morebitne predporočne pogodbe, razglašene pred matičarjem, razen v primerih, ko je ureditev premoženjskih razmerij navedena v poročnem listu;
- po prejemu predloga matičar zakonca obvesti o obstoju storitev družinske mediacije;
- ko je dosežen sporazum o izvrševanju starševske odgovornosti v zvezi z mladoletnimi otroki, se zadeva predloži tožilstvu na okrožnem sodišču (judicial de primeira instância), ki je pristojno za obravnavanje zadeve na območju pristojnosti, na katero spada matični urad, tako da lahko v 30 dneh izda odločbo o sporazumu;
- če tožilstvo meni, da s sporazumom niso ustrezno zaščitene koristi mladoletnih oseb, lahko vložnika sporazum ustrezno spremenita ali predložita nov sporazum; v slednjem primeru tožilstvo tak sporazum znova prouči;
- če tožilstvo meni, da so s sporazumom ustrezno zaščitene koristi mladoletnih oseb, ali če zakonca spremenita sporazum po navodilih tožilstva, matičar preveri, ali so izpolnjene zakonske predpostavke, pri čemer lahko v ta namen določi izvedbo dejanj in predložitev morebitnih potrebnih dokazov, nato pa odloči o utemeljenosti predloga.
- V primerih, ko vložnika ne upoštevata sprememb, ki jih naloži tožilstvo, in si še naprej prizadevata za razvezo zakonske zveze, se zadeva predloži sodišču v okrožju, v katerem je matični urad.

Če želita starša urediti izvrševanje starševske odgovornosti v zvezi s skupnimi mladoletnimi otroki ali spremeniti že potrjeni sporazum, lahko to kadar koli zahtevata pri katerem koli matičnem uradu, in sicer ne glede na to, ali sta poročena ali ne. V ta namen morata priložiti naslednje dokumente:

- vlogo za ureditev izvrševanja starševske odgovornosti;
- sporazum o izvrševanju starševske odgovornosti in odgovornosti za mladoletne otroke, ki sta ga podpisala oba starša ali njuna zastopnika.
- Matičar pregleda sporazum in starša pozove k njegovi spremembi, če z njim niso zaščitene koristi mladoletnih oseb.
- Sporazum se nato predloži tožilstvu na stvarno pristojnem okrožnem sodišču na območju prebivališča mladoletne osebe, da lahko odloči v 30 dneh.
- Če tožilstvo ne ugovarja, se zadeva predloži matičnemu uradu in matičar potrdi sporazum.
- Odločbe o potrditvi imajo enak učinek kot sodne odločbe.

Informacije o pristojnosti matičnih uradov so na voljo na spletnem naslovu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis.

Subjekti, na katere se morata zadevni osebi obrniti (odvisno od zadeve so to sodišča, odbori za zaščito otrok in mladine in matični uradi):

Stvarna in krajevna pristojnost sodišč

Sodišče, pristojno za ureditev starševske odgovornosti, je sodišče za družinske zadeve in mladoletnike pri okrožnem sodišču (člen 123(1)(d) zakona o organizaciji pravosodnega sistema). Za zadeve, ki niso v pristojnosti sodišča za družinske zadeve in mladoletnike, je pristojno krajevno civilno sodišče pri okrožnem sodišču ali sodišče s splošno pristojnostjo.

Uporabljajo se naslednja pravila o krajevni pristojnosti (člen 9 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register):

- Pristojno je sodišče v kraju otrokovega stalnega prebivališča ob začetku postopka.
- Če otrokovo prebivališče ni znano, je pristojno sodišče v kraju stalnega prebivališča nosilcev starševske odgovornosti.
- Če imata nosilca starševske odgovornosti različno stalno prebivališče, je pristojno sodišče v kraju stalnega prebivališča osebe, ki izvršuje starševsko odgovornost.
- V primeru skupnega izvrševanja starševske odgovornosti je pristojno sodišče v kraju stalnega prebivališča osebe, pri kateri otrok prebiva, v primeru skupnega varstva in vzgoje pa je pristojno sodišče, pri katerem je bila tožba vložena prva.
- Če katera koli tožba zadeva dva otroke, ki imata iste starše in imata stalno prebivališče v različnih okrožjih, je pristojno sodišče, pri katerem je bila tožba vložena prva.
- Če katera koli tožba zadeva več kot dva otroke, ki imajo iste starše in imajo stalno prebivališče v različnih okrožjih, je pristojno sodišče, na območju katerega ima stalno prebivališče največ otrok.
- Če ima otrok ob začetku postopka stalno prebivališče v tujini in je mednarodno pristojno portugalsko sodišče, je sodišče, ki je pristojno za obravnavo zadeve in odločanje o njej, sodišče v kraju stalnega prebivališča vložnika in toženca.
- Kadar imata vložnik in toženec stalno prebivališče v tujini in je mednarodno pristojno portugalsko sodišče, zadevo obravnava sodišče za družinske zadeve in mladoletnike v Lizboni (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*), v lizbonskem sodnem okrožju.
- Brez poseganja v pravila o povezanih tožbah in določbe posebnega zakona so vse spremembe dejanskega stanja, ki nastanejo po začetku postopka, brezpredmetne.

Stvarna in krajevna pristojnost komisij za zaščito otrok in mladine (člen 79 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski)

Komisije za zaščito otrok in mladine so pristojne v zadevah, ki se nanašajo na postopke v zvezi z varstvom in zaščito ogroženih otrok in mladih, če starša soglašata in mladoletna oseba temu ne nasprotuje.

Uporabljajo se naslednja pravila o krajevni pristojnosti:

- Za uporabo ukrepov varstva in zaščite so pristojne komisije za zaščito otrok in mladine ali sodišče v kraju,

kjer ima ob prejemu obvestila o razmerah ali začetku sodnih postopkov mladoletna oseba stalno prebivališče.

- Če stalno prebivališče otroka ali mladostnika ni znano in ga ni mogoče določiti, je pristojna komisija za zaščito v kraju, v katerem se otrok nahaja.
- Komisija za zaščito v kraju, kjer je otrok lociran, sprejme ukrepe, ki se štejejo za nujne, in ukrepe, potrebne za takojšnjo zaščito otroka.
- Če po uporabi ukrepa, ki ni namenjen zaščiti, otrok ali mladostnik spremeni stalno prebivališče za več kot tri mesece, se zadeva predloži komisiji za zaščito otrok in mladine na novem območju stalnega prebivališča.
- Zaradi izvedbe ukrepa varstva in rejniške zaščite se stalno prebivališče otroka ali mladostnika ne spremeni.
- Komisija za zaščito, krajevno pristojna na območju rejniške občine ali okrožja otroka ali mladostnika, čim izčrpaneje sodeluje s komisijo za zaščito, ki je uporabila ukrep varstva in zaščite, kot je potrebno za učinkovito nadaljnje ukrepanje na podlagi uporabljenega ukrepa, zahtevanega v ta namen.

Stvarna in krajevna pristojnost matičnih uradov (členi 6 in 12 do 14 zakonske uredbe št. 272/2001 z dne 13. oktobra 2001 – Postopki, ki spadajo v pristojnost tožilstva in matičnih uradov)

Matični uradi so – odvisno od posamezne zadeve – pristojni za potrditev sporazuma o starševski odgovornosti, če je ta predložen ločeno ali priložen predlogom za sporazumno razvezo zakonske zveze ali sporazumno prenehanje življenjske skupnosti.

Odvisno od posamezne zadeve so pristojni za obravnavo in odločanje v postopku sporazumne razveze zakonske zveze ali sporazumnega prenehanja življenjske skupnosti, med drugim za potrditev priloženih sporazumov o starševski odgovornosti.

Za matične urade ne veljajo pravila o krajevni pristojnosti. Povedano drugače, stranki se lahko obrneta na kateri koli matični urad.

Povezana pristojnost (člen 81 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski)

- Če se v zvezi z istim otrokom postopek za skrbništvo, ki se vpiše v matični register, ter postopek za varstvo in zaščito, vključno s postopki pred komisijo za zaščito otrok in mladine ali postopkom vzgojno-varstvenega skrbništva, uvedeta ločeno, ju je treba obravnavati kot združeni zadevi, in to ne glede na stanje teh postopkov, pri čemer je za obravnavo zadev pristojen sodnik, ki mu je bil dodeljen prvi postopek.
- Določbe prejšnjega odstavka ne veljajo za ukrepe skrbništva, ki se vpiše v matični register, povezane s samodejnim preverjanjem materinstva ali očetovstva, ukrepe, ki spadajo v pristojnost matičnih uradov, ali ukrepe, ki zadevajo več kot enega otroka.
- V primeru postopka razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti se postopki za ureditev izvrševanja starševske odgovornosti, zagotavljanja preživnine in prepovedi izvrševanja starševske odgovornosti združijo z navedenim postopkom.

Če je ogroženih več otrok ali mladostnikov hkrati, se lahko uvede enoten postopek, če pa so bili uvedeni različni postopki, se lahko vsi ti postopki združijo s tistim, ki je bil uveden prej, če to upravičujejo družinska razmerja (člen 80 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski).

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Na ta postopek se nanaša že odgovor na vprašanje 10.

Zadeve v zvezi z varstvom in zaščito ter zadeve v zvezi s skrbništvom, ki se vpiše v matični register, se lahko obravnavajo kot nujni postopki, če bi lahko zamuda škodovala otrokovi koristi. V tem primeru se njihova obravnava nadaljuje tudi med sodnimi počitnicami.

Vsekakor se lahko v nujnih primerih uporabijo začasni ukrepi.

Natančneje, predvideni so naslednji nujni sodni postopki (člen 92 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski):

- na zahtevo tožilstva sodišče po prejemu obvestila o razmerah, ki ogrožajo življenje ali telesno ali duševno

celovitost mladoletne osebe, v 48 urah izda začasno odločbo, s katero potrdi ukrepe, sprejete za takojšnjo zaščito otroka, pri čemer uporabi katerega koli od ukrepov varstva in zaščite, ki so določeni v zakonu, ali določi, kaj je primerno za prihodnost mladoletne osebe;

- V ta namen sodišče opravi hitre in nujne preiskave ter odredi potrebne ukrepe za zagotovitev izvršitve svojih odločb, pri čemer lahko uporabi policijske organe in osebam, ki so odgovorne za upoštevanje njegovih odločb, dovoli, da podnevi vstopijo v katero koli hišo.

Natančneje, predvideni so naslednji nujni sodni postopki (člen 91 zakona o varstvu otrok in mladih v stiski):

- kadar je ogroženo življenje ali telesna ali duševna celovitost mladoletne osebe, nosilci starševske odgovornosti ali osebe z dejanskim varstvom in vzgojo mladoletne osebe pa ne dajo privolitve, lahko organ, pristojen za zadeve v zvezi z otroki in mladino, ali komisija za zaščito otrok in mladine sprejme ustrezne ukrepe za takojšnjo zaščito mladoletne osebe ter zahteva posredovanje sodišča ali policije;
- subjekt, ki posreduje, nemudoma ali takoj, ko je to mogoče, obvesti tožilstvo;
- policija umakne otroka ali mladostnika stran od nevarnosti, ki mu preti, ter mu zagotovi nujno zaščito v rejniškem domu, prostorih organov, pristojnih za zadeve v zvezi z otroki in mladino, ali na drugem primernem kraju, dokler sodišče ne more posredovati;
- tožilstvo po prejemu obvestila enega od zgoraj navedenih subjektov od pristojnega sodišča takoj zahteva sprejetje nujnega sodnega ukrepa.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, pravna pomoč je na voljo za postopke pred sodiščem in matičnim uradom.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, na način, ki je naveden že v odgovoru na vprašanje 10.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Kršitev odločbe o starševski odgovornosti (člen 41 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register)

Če v zvezi z otrokovim položajem eden od staršev ali tretja oseba, ki ji je bil otrok zaupan, ne upošteva dogovora ali odločitve, lahko sodišče na lastno pobudo ali zahtevo tožilstva ali drugega starša:

- odredi potrebne ukrepe za zagotovitev izvršitve;
- naloži globo do 20 obračunskih enot (v letu 2021 je vrednost obračunske enote znašala 102,00 EUR)
- in po preverjanju ustreznih predpostavk kršitelju odredi plačilo nadomestila otroku, drugemu staršu ali obema.

Če je sporazum potrdilo sodišče ali je sodišče izdalo odločbo, se zahtevek združi s postopkom, v katerem je bil sklenjen sporazum ali izdana odločba, za kar mora poskrbeti zadevno sodišče, če je v skladu s pravili o pristojnosti pristojno za obravnavanje kršitve.

Ko je zahtevek obravnavan ali pridružen postopku, sodnik starše povabi na sestanek ali izjemoma toženca pozove, naj se v petih dneh izreče o trditvah.

Na sestanku se lahko starši dogovorijo o spremembi ureditve izvrševanja starševske odgovornosti, pri čemer upoštevajo otrokovo korist.

Če se v primeru neupoštevanja ureditve stikov nasprotna stranka ne udeleži sestanka, ne predloži odgovora na tožbo ali je njen odgovor na tožbo očitno neutemeljen, lahko sodišče odredi predajo otroka, da se lahko upošteva ureditev stikov, pri čemer določi, kje naj bi stiki potekali, in predvidi navzočnost strokovnih svetovalcev sodišča.

Nasprotna stranka je obveščena, da mora na predpisani način prepustiti otroka, sicer ji bo naložena globa.

Če sestanek ni sklican ali če starša ne dosežeta dogovora, sodnik stranki napoti na mediacijo (če se starša strinjata z njeno uporabo) ali posebno strokovno zaslišanje ter nato odloči.

Če je naložena globa in ta ni plačana v desetih dneh, se izvršba združi s postopkom.

To je določeno in urejeno s pravnim okvirom postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register, kot je potrjeno z zakonom št. 141/2015 z dne 8. septembra 2015, ki je na voljo na spletnem mestu:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo.

Izvršba preživnine

Za izvršbo preživnine se lahko uporabijo trije alternativni načini: zgoraj navedena obravnava zaradi kršitve starševske odgovornosti; spodaj navedena obravnava pred izvršbo preživnine ali spodaj navedena posebna izvršba preživnine.

Obravnava pred izvršbo za izterjavo dolgovane preživnine (člen 48 pravnega okvira postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register)

Kadar oseba, ki je zakonsko zavezana plačevanju preživnine, dolgovanih zneskov ne plača v desetih dneh od datuma njihove zapadlosti v plačilo, velja naslednje:

- če je oseba zaposlena v javnem sektorju, se zadevni zneski odtegnejo ob zapadlosti, in sicer na podlagi zahteve, ki jo sodišče naslovi na delodajalca v javnem sektorju;
- če je oseba redno zaposlena, se zneski odtegnejo od osebnih dohodkov ali plače, o čemer je obveščen zadevni delodajalec, da obdela take odtegljaje in prevzame vlogo depozitarja;
- če oseba prejema rento, pokojnino, dodatke, provizije, deleže, honorarje, nagrade, prispevke ali podobne dohodke, se odtegljaj od teh rednih izplačil opravi ob njihovem predvidenem izplačilu ali vknjižbi v dobro, tako da se vložijo ustrezne vloge ali pozivi, pri čemer subjekti, ki te vloge ali pozive prejmejo, prevzamejo vlogo depozitarjev.

Odtegnjeni zneski vključujejo tudi predhodno zapadlo preživnino in se plačajo neposredno preživninskim upravičencem.

Poseben postopek za izvršbo preživnine

Če se preživnina dolguje mladoletnim osebam, lahko preživninski upravičenec začne tudi poseben preživninski postopek, kot je določen v členu 933 zakonika o civilnem postopku. Tako lahko z eno tožbo v celoti izterja dolgovane zneske in zneske, ki so ali bodo zapadli. Preživninski upravičenec lahko pri tožbi za izvršbo uporabi širša izvršilna pravna sredstva, kot sta zaseg in rubež dohodka.

Vložnik lahko v okviru posebne izvršbe preživnine zahteva: prisoditev deleža zneskov, plač ali pokojnin, ki jih prejema druga stranka, ali prenos dohodka preživninskega zavezanca. Prisoditev ali rubež se opravi neodvisno od zasega in je namenjen kritju plačila zapadlih zneskov in zneskov, ki bodo zapadli.

Kadar vložnik zahteva prisoditev zneskov, plač ali pokojnin, je organ, pristojen za njihovo izplačilo ali obdelavo zadevnih plačil, obveščen, da mora prisojeni del izplačati neposredno vložniku. Prisojeni znesek je treba vsak mesec položiti na bančni račun vložnika, ki mora številko računa navesti v začetnem zahtevku.

Če se v zahtevku zahteva rubež dohodka, je treba navesti premoženje, za katero velja ta rubež, izvršitelj pa določi, da se zarubi premoženje, ki zadošča za poplačilo zapadle preživnine in preživnine, ki bo zapadla.

Preživninski upravičenec lahko še vedno zahteva zaseg premoženja preživninskega zavezanca. Zaseg lahko vključuje premožno in nepremožno premoženje, bančne vloge, upniške pravice, gospodarske obrate ali delnice družbe.

Če se zaseženo premoženje proda za poplačilo preživninskega dolga, se lahko vračilo presežka preživninskemu zavezancu odredi le, če je plačilo preživnine, ki bo zapadla, zagotovljeno v obsegu, ki se sodniku zdi ustrezen, razen če se polži varščina ali drugo ustrezno jamstvo.

Preživninskega zavezanca je treba pozvati na sodišče šele po opravljenem zasegu/prisoditvi/rubežu dohodka. Če preživninski zavezanec ugovarja izvršbi ali zasegu, to ne zadrži izvršbe.

V primeru zahteve za spremembo ali ukinitve plačevanja preživnine, ko posebna izvršba preživnine še poteka, se zahteva za spremembo ali ukinitve združi z izvršbo.

Veljavna različica civilnega zakonika je na voljo na naslednjem spletnem naslovu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Priznanje

Odločba o starševski odgovornosti, izdana v drugi državi članici, ki jo zavezuje Uredba Sveta (ES) št. 2019/1111 z dne 25. junija 2019 (v nadaljnjem besedilu: prenovitev uredbe Bruselj IIa), se samodejno prizna. Povedano drugače, za priznanje odločbe ni potreben noben poseben postopek.

Da se odločba o starševski odgovornosti, izdana v drugi državi članici, izvrši na Portugalskem v smislu prenovitve uredbe Bruselj IIa, mora zadevna stranka pri sodišču zahtevati razglasitev izvršljivosti navedene odločbe.

Vendar sta v členu 42 prenovitve uredbe Bruselj IIa določena dva primera, ko zahteva za razglasitev izvršljivosti ni potrebna, temveč za izvršitev sodne odločbe, izdane v drugi državi članici, zadostuje potrdilo, ki ga sodišče izvora izda na podlagi prenovitve uredbe Bruselj IIa. To velja za naslednje odločbe: odločbe o pravicah do stikov in odločbe, s katerimi je odrejena vrnitev otroka in ki jih je pristojno sodišče izdalo po odločbi o zavrnitvi vrnitve na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok.

Krajevna pristojnost za zahtevek za izvršljivost

Krajevna pristojnost za zahtevo za razglasitev izvršljivosti je v prenovitvi uredbe Bruselj IIa določena tako: zahtevo je treba vložiti pri sodišču na območju stalnega prebivališča preživninskega zavezanca ali na območju stalnega prebivališča otroka, ki se mu dolguje preživnina; če ni nobene od teh naveznih okoliščin, se zahteva vloži v kraju izvršbe.

Zahteve in listine, ki morajo biti priložene zahtevku za izvršljivost

Zahteve in listine, ki morajo biti priložene zahtevi za izvršljivost, so določene v prenovitvi uredbe Bruselj IIa. Na kratko, vložnik mora zahtevi za izvršljivost priložiti naslednje: overjeno kopijo sodne odločbe; potrdilo o sodni odločbi, izdano v skladu s Prilogo III k prenovitvi uredbe Bruselj IIa; če je bila odločba izdana v nenavzočnosti toženca ali jo je ta izpodbijal, dokazila, da je bil pozvan na sodišče ali da se je nedvoumno strinjal z odločbo.

Postopek, ki se uporablja za zahtevek za izvršljivost, določen v prenovitvi uredbe Bruselj IIa

Postopek, ki se uporablja, urejajo pravila iz prenovitve uredbe Bruselj IIa, za vse vidike, ki v navedeni uredbi niso obravnavani, pa veljajo notranja pravila portugalskega civilnega postopka.

Tako iz navedene uredbe izhaja, da se odločba o izvršljivosti ne sprejme po kontradiktornem postopku in da se zahteva lahko zavrne samo na podlagi enega od razlogov iz navedene uredbe. Pritožbo zoper odločbo o izvršljivosti lahko katera koli stranka vloži v določenih rokih. Portugalsko sodišče lahko odloči, da je tuja sodna odločba delno izvršljiva, vendar je ne more preverjati glede vsebine.

Upoštevna portugalska pravila civilnega postopka

Zahtevo za izvršljivost je treba vložiti na sodišču za družinske zadeve in mladoletnike na okrožnem sodišču. Če sodišče za družinske zadeve in mladoletnike ne obstaja, je treba zahtevo vložiti pri lokalnem civilnem sodišču na okrožnem sodišču ali pri sodišču splošne pristojnosti.

Tožba je v obliki redne ugotovitvene tožbe, kot je določeno v portugalskem zakoniku o civilnem postopku, pri

čemer so podrobnosti navedene v prenovitvi uredbe Bruselj IIa.

Ker je pritožba vedno dopustna ne glede na vrednost zahtevka, je obvezno imenovanje odvetnika.

Tožilstvo lahko ukrepa za zaščito otrokovih koristi.

V vlogi za začetek postopka mora vložnik (člen 552 zakonika o civilnem postopku):

- določiti sodišče in zadevnega sodnika, pri katerem se vlaga tožba, ter navesti identiteto strank, vključno z njunim imenom, naslovom ali glavnim sedežem ter po možnosti osebno identifikacijsko številko in davčno številko, poklicem in krajem zaposlitve;
- navesti službeni naslov svojega pravnega zastopnika;
- navesti vrsto tožbe;
- navesti bistvena dejstva, na katerih temelji tožba, in pravne razloge, ki so podlaga za tožbo;
- oblikovati zahtevek;
- navesti znesek zahtevka;
- navesti izvršitelja, odgovornega za sodne pozive, ali sodnega zastopnika, ki je za to odgovoren;
- zahtevati izvajanje dokazov, v tem primeru zbir informacij, določenih v prenovitvi uredbe Bruselj IIa, ki morajo biti priložene zahtevi;
- priložiti dokazilo o plačilu sodne takse ali dodelitvi pravne pomoči za oprostitev takega plačila, tudi če je taka oprostitev veljala v državi članici izvora.

Zakoniti zastopniki vlogo za začetek postopka in listine predložijo elektronsko z uporabo računalniškega sistema, ki podpira delovanje sodišč, prek spletnega naslova <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>.

Enak postopek se uporablja, če tožbo vloži tožilstvo, da se zaščitijo koristi mladoletne osebe. Tožilstvo je oproščeno plačila stroškov, ko ukrepa za zaščito koristi mladoletne osebe.

Odvetniki, odvetniški pripravniki in pravni svetovalci se morajo za dostop do računalniškega sistema registrirati pri subjektu, odgovornem za upravljanje dostopa do zadevnega sistema.

Kadar zahtevki ne vključuje imenovanja zastopnika in stranka nima pomoči ali kadar ji pomaga zastopnik, vendar obstaja upravičen razlog, ki temu preprečuje elektronsko opravljanje procesnih dejanj, se lahko začetna vloga in listine vložijo na enega od naslednjih načinov:

- vložijo se v sodni pisarni, pri čemer se za namene postopka kot veljavni datum upošteva datum, na katerega je dokument predložen;
- s priporočeno pošto, pri čemer se za namene postopka kot veljavni datum upošteva datum, na katerega je dokument poslan s priporočeno pošto;
- s pošiljanjem po faksu, pri čemer se za datum procesnega dejanja šteje datum pošiljanja.

Začetna vloga in priložene listine se po prejemu na sodišču uradno evidentirajo in razdelijo. Sodnik preveri, da so navedene vse potrebne informacije in da ni razlogov za zavrnitev, kot so navedeni v prenovitvi uredbe Bruselj IIa, ter razglasi izvršljivost odločbe. Odločba o izvršljivosti se nato vroči strankama.

16 Pred katerim sodiščem v tej državi članici lahko nasprotujem priznanju in izvršitvi odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Člen 30 prenovljene uredbe Bruselj IIa določa možnost, da zainteresirana stranka v državi članici zahteva razglasitev nepriznanja odločbe o starševski odgovornosti, izdane v drugi državi članici.

V tem primeru so sodišče, na katero se mora stranka obrniti na Portugalskem, in upoštevana postopkovna pravila navedena v odgovoru na vprašanje 15, pri čemer je potrebno naslednje pojasnilo: gre za redno tožbo za negativno razglasitev. To vpliva na pravila o dokaznem bremenu, saj mora po portugalskem pravu pri tožbah za negativno razglasitev toženec dokazati dejstva, na katerih temelji pravica, ki se uveljavlja (člen 343(1) civilnega zakonika).

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Razmerja med starši in otroki so urejena (člen 57 civilnega zakonika):

- s skupnim nacionalnim pravom staršev,

ali če to ni mogoče,

- s pravom skupnega običajnega prebivališča staršev,

ali če imajo starši običajno prebivališče v različnih državah,

- z osebnim pravom otroka.

Za fizično osebo se uporablja osebno pravo države, katere državljanstvo ima (člen 31 civilnega zakonika).

Za osebe brez državljanstva se uporablja osebno pravo, ki velja v kraju njihovega prebivališča. Če je oseba brez državljanstva mladoletna ali izločena oseba, se zanjo uporablja osebno pravo, ki velja v kraju njenega stalnega prebivališča (člen 32(1) in (2) civilnega zakonika).

Kje poiskati zakonodajo, ki se uporablja

- [Civilni zakonik](#)
- [Zakonik o civilnem postopku](#)
- [Splošna načela, ki se uporabljajo za mediacijo](#)
- [Sistem družinske mediacije \(ministrski izvedbeni odlok št. 13/2018 z dne 22. oktobra 2018\)](#)
- [Pravni okvir postopka skrbništva, ki se vpiše v matični register](#)
- [Zakon o varstvu otrok in mladih v stiski](#)
- [Zakon o organizaciji pravosodnega sistema](#)
- [Dostop do pravnega varstva in sodišč](#)
- [Postopki, ki spadajo v pristojnost tožilstva in matičnih uradov](#)
- [Uredba Sveta \(EU\) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok \(prenovitev\)](#)

Opozorilo:

Informacije, ki jih vsebuje ta informativni list, za kontaktno točko Evropske pravosodne mreže, sodišča ali druge subjekte in organe niso zavezujoče. Prav tako je še vedno treba proučiti veljavna pravna besedila, ki se redno posodablja in katerih razlaga se s sodno prakso razvija.

Spletna stran je del portala [Tvoja Evropa](#).

Veseli smo vaših [povratnih informacij](#) o uporabnosti informacij.

Zadnja posodobitev: 05/04/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.